

#ШахрайГудбай

Опитування з платіжної безпеки про досвід онлайн-покупок в Україні серед користувачів мережі Інтернет

Автор:
Машлаковська Т.

Серпень, 2023

Вступне слово

Підвищення рівня знань з платіжної безпеки українців – одне із ключових завдань Національного банку України (далі – НБУ) в межах просвітницької роботи з фінансової грамотності.

Дані НБУ свідчать, що платіжне шахрайство не зникло під час повномасштабної війни, навпаки, у 2022 році спостерігається збільшення кількості випадків та суми збитків.

Найбільша кількість випадків шахрайства за 2022 рік відбулася в мережі Інтернет – 86% від загальної кількості випадків. Значна частина шахрайства в інтернеті трапляється під час онлайн-покупок.

OLX у партнерстві з Національним банком України провели опитування серед користувачів інтернету про досвід онлайн-покупок. У цьому звіті ми представляємо його результати.

Результати опитування можуть використовуватися державними органами, громадськими організаціями, навчальними закладами, комерційними організаціями, які розвивають фінансову освіту та дбають про платіжну безпеку населення.

Передумови та контекст

Опитування населення про досвід онлайн-покупок проходило у 2022 році під час Всеукраїнської інформаційної кампанії з платіжної безпеки #ШахрайГудбай у дистанційному форматі. 1714 респондентів долучилися до опитування.

Опитування проведено з метою дослідження поведінки та знань населення з платіжної безпеки під час онлайн покупок та включало питання про:

- ресурси та умови здійснення онлайн-покупок;
- правила платіжної безпеки під час онлайн-покупок;
- випадки платіжного шахрайства під час покупок в Інтернеті.

Усвідомлення

Ресурси та умови здійснення онлайн-покупок

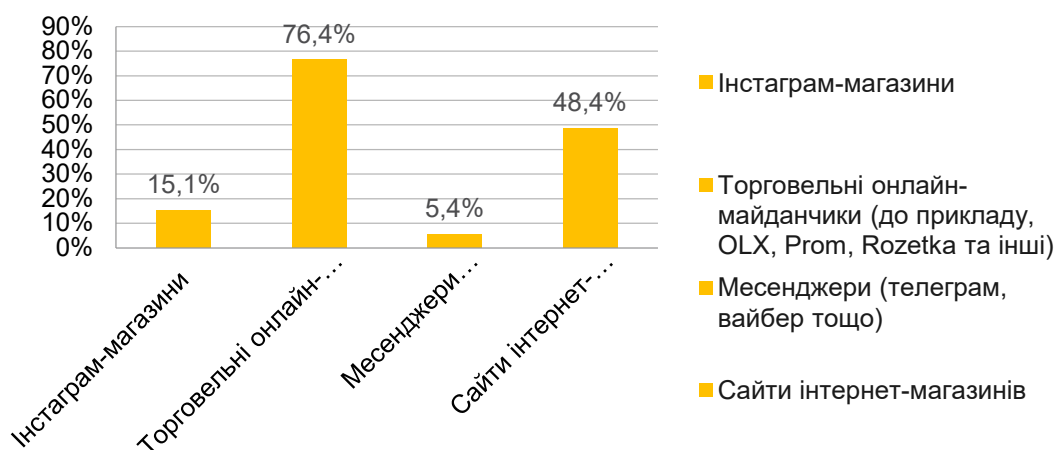
Досвід покупок в Інтернеті

Більшість респондентів купують товари онлайн:

88% опитуваних здійснювали покупку товарів через мережу Інтернет; лише **12%** – не мали досвіду таких покупок.

Популярність ресурсів для онлайн-покупок

На яких інтернет-ресурсах купують найчастіше?

*Респонденти могли вибирати кілька варіантів відповіді одночасно

Найчастіше українці купують на спеціалізованих для онлайн-покупок ресурсах:

- на торговельних онлайн-майданчиках (до прикладу, OLX та інші) – **76,4%;**
- на сайтах інтернет-магазинів – **48,4%;**
- **20,5%** купують на не призначених для онлайн покупок інтернет-ресурсах, а саме:
  - в інстаграм-магазинах – **15,1%;**
  - месенджерах (телеграм, вайбер тощо) – **5,4%;**

Умови оплати товару

68,4% респондентів найчастіше обирають післяплату під час отримання товару або накладений платіж, **5,2%** – часткову передплату.

26,4 % респондентів надають перевагу повній оплаті товару під час онлайн-покупок, з них найчастіше обирають:

- повну оплату картою на сайті магазину – **19,3%**;
- повну оплату через поповнення банківської картки продавця – **7,1%**;

Правила платіжної безпеки під час онлайн-покупок

Спілкування з продавцем на онлайн-майданчиках

83,1% респондентів обговорювали з продавцем деталі угоди в месенджерах, коли купували на торговельних онлайн-майданчиках, із них:

- **51,4%** – робили це часто;
- **31,7%** – робили це рідко.

Лише **16,9%** респондентів дотримувалися правил платіжної безпеки – ніколи не переходили до месенджерів і продовжували спілкування в чаті торговельного майданчика.

Перевірка сайтів/сторінок перед покупкою

89% респондентів намагаюся перевірити/аналізувати сторінку/сайт онлайн-магазину, на яких купують онлайн вперше.

11% – не здійснюють перевірку, тому що:

- не знають, що це треба робити – **4,8%**;
- не вважають, що це потрібно робити – **6,2%**;

Поведінка стосовно посилань від продавця

26,9% респондентів переходять за посиланнями від продавця онлайн-магазину для оформлення покупки чи оплати товару.

73,1% – не переходять за посиланнями від продавця онлайн-магазину для оформлення покупки чи оплати товару.

Використання віртуальної, а не звичайної пластикової банківської картки для онлайн-покупок

66,6% – респондентів не користуються віртуальною банківською карткою під час онлайн-покупок, із них:

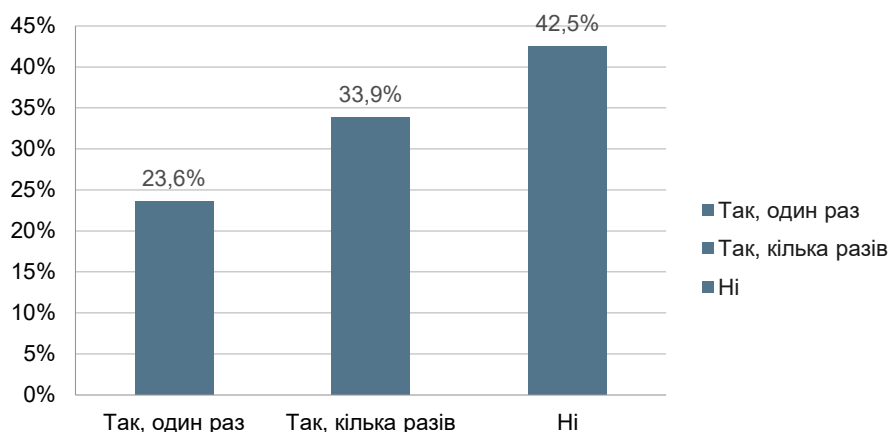
- не мають такої картки – **57,9%**;
- мають віртуальну банківську картку, але нею не користуються – **8,7%**;

Лише **18,7%** – постійно користуються віртуальною банківською карткою, решта **14,7%** – використовують її рідко.

Випадки платіжного шахрайства під час покупок в мережі Інтернет

Чи зустрічалися Ви особисто з онлайн-шахрайством під час купівлі товарів онлайн?

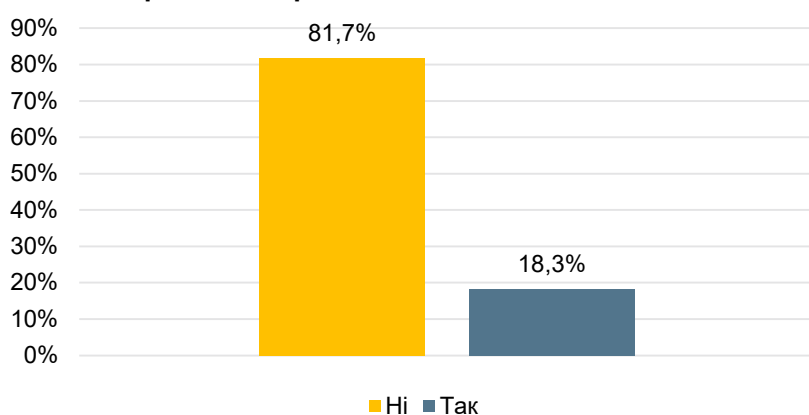
57,5% респондентів зустрічалися особисто з онлайн-шахрайством під час купівлі товарів в інтернеті, з них:

- кілька разів — **33,9%**;
- один раз — **23,6%**;

42,5% респондентів ніколи особисто не зустрічалися з шахрайством під час купівлі в мережі Інтернет.

Звернення щодо шахрайства до Департаменту кіберполіції Національної поліції України (далі – Кіберполіція)

Чи зверталися Ви до Кіберполіції, коли стали жертвою шахрайських онлайн-магазинів?

81,7% респондентів, які стали жертвами шахрайських онлайн-магазинів, не зверталися до Кіберполіції

з відповідним зверненням та лише **18,3%** – звернулися.

31,3% опитуваних, які стали жертвами шахраїв, не знають, що треба звертатися до Кіберполіції або не знають, як потрібно звертатися та яку інформацію надавати.

Основні причини, чому респонденти не зверталися до Кіберполіції:

- не вірять, що звернення до Кіберполіції допоможе повернути гроші — **44%**;
- вважають, що справа надто малозначна або несуттєва для звернення до Кіберполіції — **30,1%**;
- не знають, як точно потрібно звертатися до Кіберполіції та яку інформацію надавати — **17,3%**;
- не знають, що треба звертатися до Кіберполіції — **14%**;
- не довіряють правоохоронним органам в цілому — **13,2%**;
- думають, що можна вирішити проблему самостійно або за допомогою інших ресурсів — **6,3%**.

Головні висновки

Дані опитування свідчать про поширеність онлайн-покупок серед користувачів інтернету. Більшість опитуваних мають досвід покупок через інтернет і найчастіше обирають призначені для онлайн-покупок торговельні онлайн-майданчики та сайти інтернет-магазинів. Переважна більшість респондентів перевіряють сайти перед покупкою та віддають перевагу післяплаті.

Однак, зафіксовано частку опитаних, що не дотримується правил платіжної безпеки під час онлайн покупок, а тому ризикує стати жертвами шахраїв, про це свідчать такі дані:

- **20,5%** респондентів купують на не призначених для онлайн-покупок інтернет-ресурсах [в інстаграм-магазинах **(15,1%)**, месенджерах (телеграмі, вайбері тощо) **(5,4%)**];

- **26,4%** респондентів надають перевагу повній оплаті товару під час онлайн-покупок;
- **66,6%** респондентів НЕ користуються окремою віртуальною банківською картою під час онлайн-покупок.

В цілому, отримані дані свідчать про низький рівень знань населенням правил безпечних онлайн-покупок на торговельних онлайн-майданчиках, зважаючи на те, що **83,1%** респондентів обговорювали з продавцем деталі угоди в месенджерах, коли купували на торговельних онлайн-майданчиках.

Також дані опитування свідчать, що люди, які стикнулися з шахрайством, не повідомляють про нього правоохоронні органи переважно через недовіру до її ефективності або незнання процедури звернення. При цьому лише **18,3%** респондентів зверталися до Кіберполіції у випадку шахрайства.

Додатково:

щоб поліпшити обізнаність громадян та нагадати про основні правила безпеки під час безготівкових розрахунків, у тому числі під час онлайн-покупок, НБУ разом з Кіберполіцією розпочав Всеукраїнську інформаційну кампанію з платіжної безпеки #ШахрайГудбай. Підвищити рівень знань з платіжної безпеки можна на сайті кампанії:

promo.bank.gov.ua/stopfraud

